

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Põllumajandusministri 26. mai 2011. a määruse nr 45 „Ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamise toetuse saamiseks esitatavad nõuded ning toetuse taotluse esitamise ja taotluse menetlemise kord“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määrus kehtestatakse maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 11 lõike 1 alusel.

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Põllumajandusministri 26. mai 2011. a määruse nr 45 „Ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamise toetuse saamiseks esitatavad nõuded ning toetuse taotluse esitamise ja taotluse menetlemise kord“ muutmise“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) väljatöötamine on tingitud vajadusest ajakohastada ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamise tõttu hävitatud kartuli, sealhulgas seemnekartuli väärtuse arvutamise korda.

Ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamise toetus (edaspidi *toetus*) võimaldab hüvitada ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamisega tekkinud kulud põllumajandustootjale, kes on nõuetekohaselt rakendanud kohustuslikke tõrjeabinõusid ohtliku taimekahjustaja kartuli-ringmädaniku (*Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al.) või viljapuu-bakterpõletiku (*Erwinia amylovora* (Burrill.) Winslow et al.) hävitamiseks.

Seoses Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (edaspidi *REM*) ja valitsemisala riigiasutuste ülesannete ülevaatamisega ning toetuse taotluse esitamise ja taotluse menetlemise korra ühtlustamisega on hävitatud kartuli, sealhulgas seemnekartuli väärtuse arvutajaks REMi asemel edaspidi Põllumajandus- ja Toiduamet (edaspidi *PTA*). Tõrjemeetmete rakendamist kontrolliva asutusena on PTA otsesuhtluses võimaliku toetuse taotlejaga ning omab kõige täpsemat ülevaadet ka lõplikust saastunuks tunnistatud ja hävitatud taimse materjali kogusest. Sellest tulenevalt on PTA juba määruse nr 45 § 6 lõike 2 kohaselt toetuse abikõlblike kulude alla kuuluva hävitatava puuvilja- ja dekoratiivkultuuride istutusmaterjali väärtuse arvutamise puhul võimalikuks eksperthinnangu koostajaks ja hävitatavate tootmisistandikul kasvanud taimede puhul eksperthinnangu tellijaks, seega on asjakohane seda rolli REMi asemel ka hävitatava kartuli, sealhulgas seemnekartuli osas täita.

Eestil on kohustus koguda ja Euroopa Komisjonile esitada põllumajandustoodete koguste ja hinna (edaspidi *туруinfo*) kohta teavet¹. Turuinfo kogumise eesmärgiks on põllumajandustoodete turu järelevalve, analüüs, haldamine ja läbipaistvuse tagamine. Alates 2024. aasta 1. jaanuarist tegeleb turuinfo kogumisega Maaelu Teadmuskeskus (edaspidi *METK*), mistõttu jäetakse määruse tekstist välja viide Eesti Konjunkturiinstituudile (edaspidi *EKI*) ning kehtestatakse, et edaspidi võtab PTA hävitatud kartuli, sealhulgas seemnekartuli väärtuse arvutamise aluseks selle saastumise kinnitamisele eelneva 12 kuu keskmise tootjahinna METKi avaldatud andmete põhjal.

¹ Komisjoni rakendusmäärus ([EL](#)) 2017/1185, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) nr 1307/2013 ja (EL) nr 1308/2013 rakenduseeskirjad seoses komisjonile edastatava teabe ja dokumentidega ning millega muudetakse mitut komisjoni määrust ja tunnistatakse mitu määrust kehtetuks

Lisaks ajakohastatakse kartuli-ringmädaniku taksonoomilist nimetust ning varasem nimetus *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al. asendatakse kehtiva nimetusega *Clavibacter sepedonicus* (Spieckermann & Kotthoff 1914) Nouioui et al. 2018.

Ühtlasi ajakohastatakse määruses nr 45 kehtestatud toetuse taotlemise menetlust seoses taotluse elektroonse esitamisega. Kehtiva korra kohaselt esitab taotleja, kelle andmed ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse PRIA-le koos taotlusega avalduse oma andmete kandmiseks registrisse. Kuna aga toetust taotletakse üksnes PRIA iseteeninduskeskkonna ePRIA² kaudu, siis toetuse esmakordsel taotlemisel tuleb taotlejal enne toetusandeid täitmist andmed ka registrisse kanda³, et iseteeninduskeskkonnas taotlust esitada. Seega ei ole võimalik enam taotlust esitada ilma esmalt andmeid registrisse kandmata.

Määruse rakendamine toetab „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ eesmärki „Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest“. Ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamise toetus võimaldab hüvitada ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamisega tekkinud kulud sellisele põllumajandustootjale, kes on nõuetekohaselt rakendanud tõrjeabinõusid ohtliku taimekahjustaja hävitamiseks. Nõuetekohane ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamine aitab vältida taimekahjustajate levikut ning kohanemist Eestis.

Määruse eelnõu ja seletuskirja valmistas ette Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna peaspetsialist Madis Võikar (5625 0285, madis.voikar@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Katrin Pööra (625 6147, katrin.poorra@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (5698 3427, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 asendatakse põllumajandusministri 26. mai 2011. a määruse nr 45 „Ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamise toetuse saamiseks esitatavad nõuded ning toetuse taotluse esitamise ja taotluse menetlemise kord“ (edaspidi *määrus nr 45*) § 3 lõike 2 punktis 3 kartuli ringmädaniku taksonoomiline nimetus „(*Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al.)“ taksonoomilise nimetusega „(*Clavibacter sepedonicus* (Spieckermann & Kotthoff 1914) Nouioui et al. 2018)“.

Clavibacter michiganensis ning *Clavibacter sepedonicus* kuulusid varasemalt ühte liiki: *Clavibacter michiganensis*. Kartuli-ringmädanik oli seega klassifitseeritud kui *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*. 2018. aastal avaldati uuring⁴, mis põhines täisgenoomi võrdlus- ning mitme lookuse järjestuse analüüsil (*multi-locus sequence analysis* - MLSA), mille põhjal tehti taksonoomiline muudatus. Uuringu käigus jõuti järeldusele, et *Clavibacter sepedonicus* on alamliigina geneetiliselt piisavalt erinev ning seda tuleks käsitada eraldi liigina. Sellest tulenevalt on asjakohane teha muudatus ka määruse nr 45 tekstis ning asendada kahjustaja taksonoomiline nimetus ajakohastatud nimetusega *Clavibacter sepedonicus*

² PRIA. Iseteeninduskeskkond. <https://epria.pria.ee/login/#/login>

³ PRIA. Taotlejale. <https://www.pria.ee/registrid/alustavale-kliendile>

⁴ X. Li et al. Re-classification of *Clavibacter michiganensis* subspecies on the basis of whole-genome and multi-locus sequence analyses. Int J Syst Evol Microbiol 2018;68:234–240. <https://doi.org/10.1099/ijsem.0.002492>

(Spieckermann & Kotthoff 1914) Nouioui et al. 2018⁵). Vastavad muudatused on juba tehtud ka asjaomastes Euroopa Liidu valdkondlikes õigusaktides⁶.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse määruse nr 45 § 6 lõiget 1 ning kehtestatakse, et hävitatud kartuli, sealhulgas seemnekartuli väärtuse arvutab REMi asemel edaspidi PTA, kes võtab aluseks seemnekartuli saastumise kinnitamisele eelneva 12 kuu keskmise tootjahinna METKi avaldatud andmete põhjal.

Väärtuse arvutamisega seotud andmeid puudutava muudatuse vajadus on tingitud asjaolust, et põllumajandustoodete turuinfo kogumise protsess ja andmete koguja on muutunud. 2023. aasta lõpuni pidi riik põllumajandustoodete kohta turuinfot koguma riigihanke kaudu. Hankelepingu alusel täitis seda ülesannet varasemalt EKI avaldades kartuli ja köögivilja keskmisi tootjahindu. Alates 2024. aasta 1. jaanuarist on turuinfo kogumine aga METKi ülesanne ning EKI vastavat infot enam ei kogu. Seega tuleb ka ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamise tõttu hävitatud kartuli, sealhulgas seemnekartuli väärtus arvutada kasutades edaspidi METKi poolt avaldatud turuinfot. METKi poolt avaldatud turuinfos on eristatud kartuli tootjahind lõpptarbijatele ja edasimüüjatele ning tööstustele. Toetuse määramisel tuleb kartuli väärtuse arvutamisel võtta arvesse kahe hinna keskmine.

REMi ja tema valitsemisala riigiasutuste ülesannete ülevaatamise ning toetuse taotluse esitamise ja taotluse menetlemise korra ühtlustamise tulemusena on edaspidi hävitatud kartuli, sealhulgas seemnekartuli väärtuse arvutajaks REMi asemel PTA. Taimekaitseaduse § 2 kohaselt on PTA-l kohustus kirjalikult teavitada REMi ohtliku taimekahjustaja avastamisest, taimetervise meetmete kohaldamisest ja taimetervise nõuete rikkumisest, kui nendest teavitamine on ette nähtud Euroopa Liidu õigusaktis. Ohtliku taimekahjustaja kartuli-ringmädaniku (*Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al.) ja viljapuu-bakterpõletiku (*Erwinia amylovora* (Burrill.) Winslow et al.) puhul edastab PTA REMile teavituse ohtliku taimekahjustaja avastamisest ja ettekirjutuse, millel on märgitud hävitamisele kuuluva taimse materjali kogus ning millised tõrjeabinõud on määratud. Kuna PTA on antud olukorras menetluse algataja ja läbiviija, siis omab asutus sellest tulenevalt ka kõige asjakohasemat infot hävitatud taimse materjali kohta. Lõplikult hävitatud kartuli koguse selgumisel edastab PTA selle väärtuse REMile, et tagada toetuse eelarve planeerimine.

Kuivõrd määruse nr 45 § 6 lõike 2 kohaselt on PTA ka toetuse abikõlblike kulude alla kuuluva hävitatava puuvilja- ja dekoratiivkultuuride istutusmaterjali väärtuse arvutamise puhul võimalikuks eksperthinnangu koostajaks ja hävitatavate tootmisistandikul kasvanud taimede puhul eksperthinnangu tellijaks, on asjakohane sarnast lähenemist ka hävitatava kartuli suhtes rakendada, sealhulgas ka seemnekartuli puhul. Kuna kartuli puhul toimub väärtuse arvutamine tootjahinna alusel, puudub vajadus selleks eraldi eksperthinnangut koostada.

Eelnõu punkti 3 kohaselt tunnistatakse kehtetuks määruse nr 45 § 7 lõige 3, mille kohaselt, juhul kui taotleja andmed ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, esitab ta koos taotlusega PRIA-le avalduse oma andmete kandmiseks registrisse.

Põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantakse isiku-, kontakt- ja pangaandmed kõigi nende isikute kohta, kes taotlevad PRIA vahendusel Euroopa Liidu või riiklikke toetusi. Kuna käesoleval hetkel taotletakse toetust üksnes PRIA iseteeninduskeskkonna ePRIA kaudu,

⁵ Nouioui et al. Genome-Based Taxonomic Classification of the Phylum Actinobacteria. *Frontiers in Microbiology*. <https://www.frontiersin.org/journals/microbiology/articles/10.3389/fmicb.2018.02007/full>

⁶ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1194, millega kehtestatakse meetmed taimekahjustaja *Clavibacter sepedonicus* (Spieckermann & Kotthoff 1914) Nouioui et al. 2018 hävitamiseks ja leviku ärahoidmiseks

siis toetuse esmakordsel taotlemisel tuleb taotlejal esmalt enda andmed registrisse kanda, millele järgnevalt on võimalik jätkata toetuse taotlemisega. Seega ei ole tehniliselt enam võimalik taotlust esitada ilma eelnevalt andmeid registrisse kandmata, mistõttu ei ole ka määruse nr 45 § 7 lõige 3 enam asjakohane.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõus tehtavad muudatused ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse rakendamise eesmärk on hüvitada ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamisel tekkinud kulud sellisele põllumajandustootjale, kes on nõuetekohaselt rakendanud tõrjeabinõusid ohtliku taimekahjustaja hävitamiseks. Taimetervise registri andmete kohaselt⁷ on 29.08.2025. a seisuga tarbe- ja seemnekartuli tootjaid kokku 175. Kartuli-ringmädaniku puhanguid esineb Eestis harva ning viimati hüvitati tõrjeabinõude rakendamisel tekkinud kulusid 2020. aastal. Toetuse andmine aitab põllumajandustootja jaoks vähendada ohtliku taimekahjustaja puhangu tõttu tekkivaid majandusraskusi ning säilitada tootja konkurentsivõimet. Toetuse maksmise aluseks on tõrjeabinõude nõuetekohane rakendamine. Tõrjeabinõude rakendamine on tähtis lüli ohtlike taimekahjustajate leviku tõkestamises ning põllumajandustoodangu ja elukeskkonna ohutuse tagamises.

Määruse rakendamisega ei kaasne olulist sotsiaalset mõju ega mõju regionaalarengule, julgeolekule ning riigi ja kohalike omavalitsuse asutuste korraldusele. Muudatuse tulemusel ühtlustatakse toetuse taotluse esitamise ja taotluse menetlemise korda. Kartuli-ringmädaniku taksonoomiline nimetus viiakse vastavusse hetkel kehtiva nimetusega. Tehtavad muudatused ei mõjuta isikute halduskoormust. Muudatusest tulenevalt ei kaasne riigiasutustele täiendavat finants- ega töökoormust.

REMile toob käesolev muudatus kaasa töökoormuse vähenemise, kuna edaspidi ei arvuta REM enam hävitatud kartuli, sealhulgas seemnekartuli väärtust. Antud kohustus pannakse PTAle, mis vähesel määral tõstab nende töökoormust. PTA on juba toetuse abikõlblike kulude alla kuuluva hävitatava puuvilja- ja dekoratiivkultuuride istutusmaterjali väärtuse arvutamise puhul võimalikuks eksperthinnangu koostajaks ja hävitatavate tootmisistandikul kasvanud taimede puhul eksperthinnangu tellijaks. See tähendab, et PTA täidab sarnast rolli juba praegu, mistõttu ei ole muudatusest tulenev töökoormuse tõus nende jaoks märkimisväärne. METKile lisakohustusi antud muudatuse tulemusena ei kaasne, sest turuinfo kogumine on METKi ülesanne alates 2024. aastast.

Samuti ei too muudatus kaasa lisakohustusi PRIAle, kuna toetuse taotlemist ning selle välja maksmist eelnõuga kavandatavad muudatused ei mõjuta.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatustega ei kaasne lisakulusid.

6. Määruse jõustumine

⁷ Põllumajandus- ja Toiduamet. Taimetervise register.

<https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/taimekasvatus/taimed#taimetervise-register>

Määrus jõustub üldises korras. Haldusmenetluse seaduse § 93 lõike 2 kohaselt hakkab määrus kehtima (jõustub) kolmandal päeval pärast kehtivas korras (Riigi Teatajas) avaldamist, kui seaduses või määruses endas ei ole sätestatud hilisemat tähtpäeva.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile.

Kartulikasvatavate teavitamine toimub taimetervise infokirja⁸ vahendusel, mis edastatakse kõigile taimetervise registris olevatele ettevõtjatele.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler

⁸ Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi koduleht. Taimetervise infokiri „Terve taim“.
<https://www.agri.ee/taimetervise-infokiri-terve-taim>